

Utbildning och arbets- marknad

Relationen mellan utbildning och arbetsmarknad kan beskrivas på olika sätt. I vilken utsträckning som examinerade etablerar sig på den svenska arbetsmarknaden efter examen är ett sätt. På så vis mäts balansen mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden för olika examensgrupper. I takt med en ökad internationalisering blir det alltmer intressant att jämföra Sverige med andra länder. Sysselsättning och arbetslöshet i grupper med olika utbildningsnivåer brukar användas för att beskriva den strukturella balansen på arbetsmarknaden vid internationella jämförelser.

Matchning på arbetsmarknaden ur olika perspektiv

Relationen mellan högre utbildning, arbete och det omgivande samhället kan beskrivas från olika perspektiv. Individens möjligheter att få ett jobb är beroende av en lång rad olika faktorer.

En individ kan vara mer eller mindre anställningsbar vilket påverkar möjligheterna att få ett jobb och etablera sig på arbetsmarknaden. Utbildning är en central del av en individs anställningsbarhet. Utbildningens koppling till den individuella anställningsbarheten är sammankopplat med bland annat det som studenterna lär sig under utbildningen och hur det förhåller sig till de krav de möter i arbetslivet. Universitet och högskolor arbetar på olika sätt med att anknyta olika utbildningar till arbetsmarknadens behov (läs mer i *Kontaktiviteter, Rapport 2012:23, Högskoleverket*). En viktig faktor som påverkar individens möjligheter att få ett jobb är också konkurrensen med andra arbetssökande. Matchningen mellan utbildning och arbete kan beskrivas genom den strukturella balansen mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden, det vill säga hur många som utbildas i relation till tillgången på jobb inom olika områden.

Svenska lärosäten är enligt sina regleringsbrev skyldiga att dimensionera sitt utbildningsutbud efter studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov. I detta arbete är olika typer av planeringsunderlag och uppföljningar av arbetsmarknadsutsikterna för högskoleutbildade användbara (se exempelvis *Högskoleutbildningarna och arbetsmarknaden – ett planeringsunderlag inför läsåret 2015/16, Rapport 2015:5, UKÄ, 2015*). Att utvärdera arbetsmarknadens behov och anpassa utbildningsutbudet därefter är dock inte en enkel uppgift. Det är svårt för lärosätena att snabbt anpassa utbildningsutbudet efter förändringar i arbetsmarknadens behov och studenternas efterfrågan eftersom det tar tid att anpassa resurser och personal (*Dimensionering av högre utbildning, Rapport 2015:7, UKÄ*). Det är också svårt att avgränsa och definiera en arbetsmarknad för att därefter analysera behovet av utbildade individer. Olika typer av utbildningar kan fylla olika funktioner i relation till arbetsmarknaden och andra samhälleliga behov. Exempelvis kan yrkesprogram bidra med ett tillskott av yrkesutbildade på arbetsmarknaden medan kurser på deltid och/eller distans kan tillgodose behov av vidareutbildning och utveckling av yrkesverksammas kompetens. Vissa utbildningar syftar mer till att tillgodose regionala behov och andra syftar mer till nationella eller internationella behov.

Vare sig utbuds- eller efterfrågesidan är statisk. Arbetsmarknaden är heterogen och förändras över tid till följd av bland annat teknisk utveckling och innovationer, ökade krav på effektivitet och produktivitet, nya sätt att

organisera arbetet samt ökad internationell konkurrens. Detta ställer inte bara nya krav på individens kompetens utan leder också till att nya typer av jobb och branscher skapas och att andra minskar eller till och med försvinner. Utbildning kan också i sig vara en förändringskraft som påverkar utvecklingen på arbetsmarknaden och driver fram nya typer av arbeten när ny kompetens finns tillgänglig på arbetsmarknaden.

Hur den potentiella arbetsmarknaden kan beskrivas för studenter som tagit ut en examen varierar med olika utbildningar. Vissa utbildningar, framförallt yrkesexamen, har ett tydligt målyrke och förbereder studenterna på ett konkret sätt genom både innehållet i utbildningen och utformningen till exempel i form av att en del av utbildningen är verksamhetsförlagd. Dessa utbildningsprogram är ofta mer fokuserade på yrkesrelaterad specialistkompetens. Andra utbildningar, framför allt generella examina, förbereder studenterna på ett mer generellt sätt för en bredare uppsättning av olika arbeten och positioner på arbetsmarknaden. Individer som tagit ut en examen från vissa utbildningar är följaktligen relativt väl samlade inom en mer avgränsad arbetsmarknad samtidigt som de som tagit ut en examen från andra utbildningar är mer utspridda inom olika sektorer, branscher och yrken. För utbildningar med ett tydligare målyrke kan det vara relativt sett lättare att avgränsa och beskriva en arbetsmarknad och således också mindre komplicerat att analysera hur behoven kan se ut, dels med avseende på kompetenskrav, dels med avseende på hur många utbildade personer som kan behövas.

Ett sätt att följa upp matchningen mellan tillgång på högskoleutbildade och arbetsmarknadens behov av arbetskraft inom olika områden i olika grupper är därmed att följa upp hur väl individer lyckas etablera sig på arbetsmarknaden. I följande kapitel presenteras i vilken utsträckning de som tar examen från högskolan i Sverige etablerar sig på arbetsmarknaden den närmaste tiden efter examen samt i vilken typ av yrken.

Etableringen på arbetsmarknaden

Etableringen 2013 för de som examinerades 2011/12

I UKÄs senaste etableringsstudie (*Etableringen på arbetsmarknaden för högskoleutbildade 2013 – Examinerade läsåren 2011/12, 2009/10 och 2007/08, Rapport 2015:26, UKÄ*) ingick 42 870 som examinerades läsåret 2011/12 i undersökningspopulationen 2013. Av dem var andelen etablerade 81 procent 2013, det vill säga ett år efter examen. Männen (13 320 examinerade) var i något högre andel etablerade än kvinnorna (27 980 examinerade), 81 procent respektive 80 procent.

ETABLERINGSMÅTTET

Det mått på etablering som UKÄ använder syftar till att följa upp olika examensgruppers ställning på den svenska arbetsmarknaden. Etablering på arbetsmarknaden mäts genom en variabel som skapats med hjälp av uppgifter om inkomst, yrke, arbetslöshet och arbetsmarknadspolitiska åtgärder. SCB är leverantör av statistik. Mer detaljer finns i *Etableringen på arbetsmarknaden för högskoleutbildade 2013 – Examinerade läsåren 2011/12, 2009/10 och 2007/08*, Rapport 2015:26, UKÄ.

För att definieras som etablerad på arbetsmarknaden i Sverige krävs att individen uppfyller samtliga av följande kriterier:

- ▶ Sysselsatt i Sverige i november månad det aktuella uppföljningsåret enligt den definition som Statistiska centralbyrån (SCB) använder i sysselsättningsregistret.
- ▶ Den sammanräknade arbetsinkomsten under året ska överstiga en viss nivå som justeras årligen med den genomsnittliga löneökningen på arbetsmarknaden. År 2013 uppgick den till 214 700 kronor.

▶ Det ska inte finnas några händelser som indikerar perioder av arbetslöshet (på heltid eller deltid) eller att personen varit föremål för arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

▶ Individen ska inte vara definierad som studerande.

I den senaste uppföljningen analyseras etableringen på arbetsmarknaden år 2013 för samtliga studenter som tog examen på grundnivå eller avancerad nivå vid något svenskt lärosäte under läsåren 2011/12, 2009/10 och 2007/08, det vill säga ungefär ett, tre respektive fem år efter examen (tiden efter examen kan variera beroende på när under läsåret som examen togs ut). Uppföljningen inkluderar även tidsserier.

Etableringsmåttet är relativt strikt och avser individer som är relativt väl etablerade på arbetsmarknaden. Det bör noteras att i stort sett samtliga examinerade (97 procent) hade haft ett jobb under hela eller en del av året, men för att räknas som etablerad är kraven alltså striktare.

Tabell 21. Andel etablerade på arbetsmarknaden 2013 efter examensgrupper läsåret 2011/12.

Examen	Antal examinerade	Andel etablerade (procent)
Yrkesexamina	25 960	86
Generella examina	14 780	74
Konstnärliga examina	560	38
Redovisas inte per examen	1 570	71
Totalt	42 870	81

Det är vanligast att studenterna tar ut någon form av yrkesexamen, vilket 25 960 av de som examinerades 2011/12 gjort. Bland dessa hade 86 procent etablerat sig på arbetsmarknaden 2013. Samma år var det 14 780 som tog ut en generell examen. Av dessa hade 74 procent etablerat sig på arbetsmarknaden 2013. Totalt 560 personer tog ut en konstnärlig examen 2011/12 och 38 procent av dem hade etablerat sig på arbetsmarknaden 2013.

Det bör noteras att vissa yrkesutbildningar är tänkta som vidareutbildningar för de som redan är yrkesverksamma. Detta gäller exempelvis utbildningar till psykoterapeut, yrkeslärare, specialistsjuksköterska, speciallärare och specialpedagog. Andelen som etablerar sig på arbetsmarknaden efter att ha genomgått någon av dessa utbildningar var därför generellt stor. Det finns också en stor efterfrågan på arbetsmarknaden av de som tagit ut

examen efter utbildningar som läkare, tandläkare, civilingenjörer inom bygg, data, maskin och teknisk fysik.

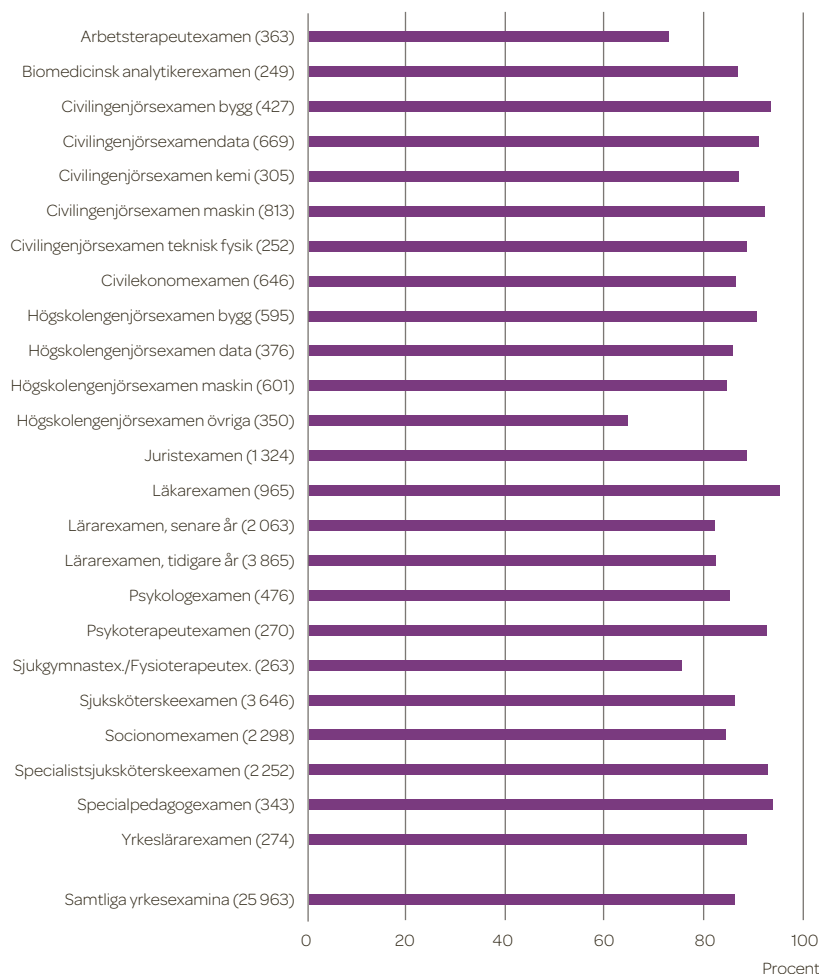
Utbildningskrav och yrke

I yrkesregistret finns en indelning baserad på de normala utbildningskraven för olika yrken vilket möjliggör redovisningar av de formella utbildningskraven i de yrken som individer med olika examina har etablerat sig.

Av alla examinerade 2011/12 som var etablerade och fanns i yrkesregistret 2013 var det 52 procent som hade etablerat sig i ett yrke som klassificerats som en ledande befattning eller som normalt kräver minst tre års högskoleutbildning. Det var 41 procent som hade etablerat sig i yrken där det normalt krävs en kortare högskoleutbildning, och 6 procent i yrkesgrupper i vilka det inte fanns krav på utbildning eller där det normalt krävs högst gymnasieutbildning. Totalt hade alltså mer än 90 procent av de etablerade yrken med krav på en högskoleutbildning.

För många examensgrupper, framförallt de med en yrkesexamen, var en stor andel etablerade i ett yrke mycket nära kopplat till den utbildning de genomgått. Detta gällde till exempel för ett flertal utbildningar inom områdena medicin och odontologi samt vård och omsorg. Exempelvis var de som tagit ut en examen som sjuksköterska och läkare i stor utsträckning etablerade i målyrket. Andra examensgrupper i vilka en stor andel hade etablerat sig inom en eller ett fåtal näraliggande

Figur 48. Andel (procent) av examinerade läsåret 2011 / 12 som var etablerade på arbetsmarknaden 2013 per yrkesexamen.
Endast examina där minst 200 individer tagit ut en examen 2011 / 12 redovisas och antal examinerade i uppföljningen visas inom parentes.

yrkesgrupper var lärare, psykologer och biomedicinska analytiker. Detta är inte så överraskande då dessa är nära sammankopplade med ett yrke som det i flera fall krävs en legitimation för att få utöva och där en viss utbildning är ett formellt krav. I flera fall är också de yrkesgrupper som de arbetar inom relativt tydligt definierade och snävt avgränsade i klassificeringen.

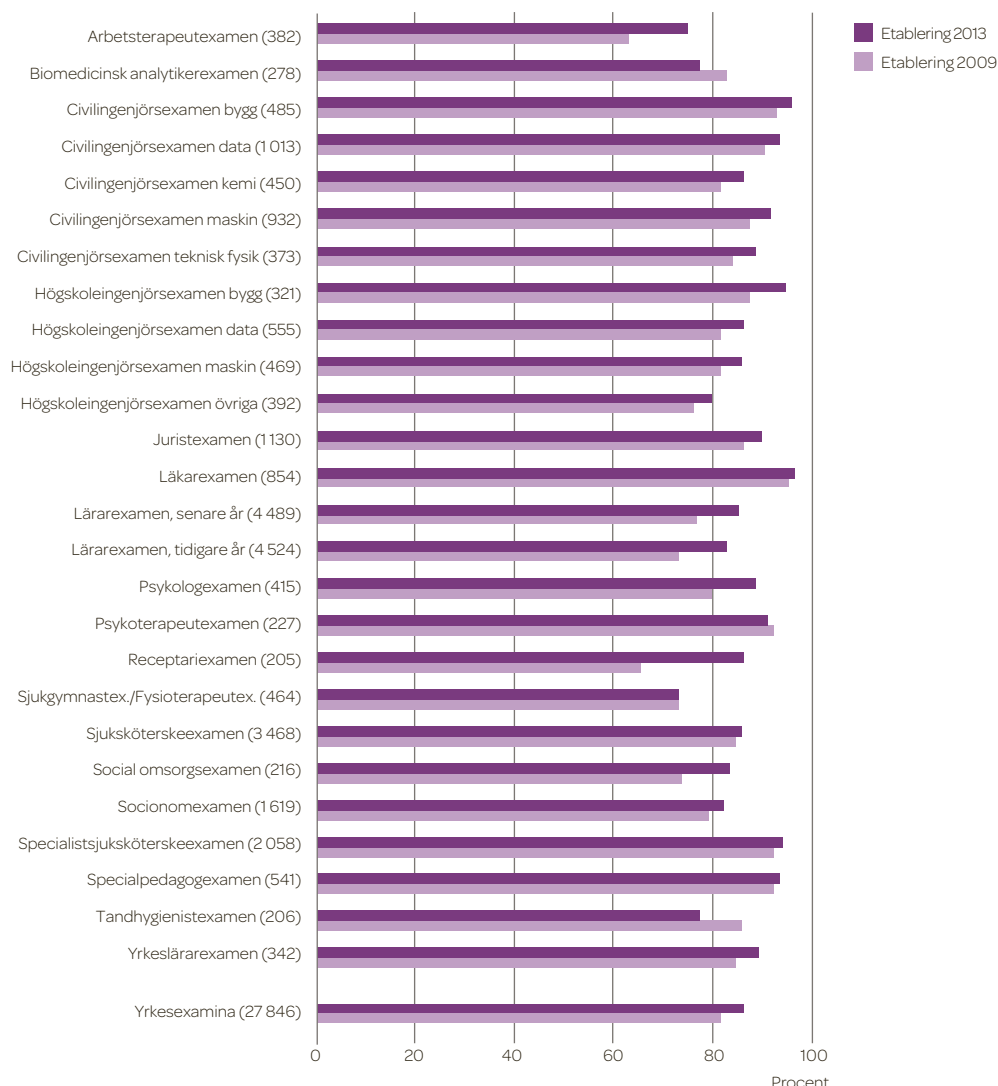
Det finns också flera yrkesexamina där yrkeslegitimation inte är ett krav och som inte lika tydligt är kopplade till ett specifikt yrke eller en yrkesgrupp. Det kan då vara så att många etablerar sig i flera olika yrkesgrupper som fortfarande alla kan betraktas som relativt nära kopplade till den utbildning som de genomgått. Vissa utbildningar är också relativt breda och kan leda till flera olika yrken. Exempelvis hade civilingenjörerna etablerat sig i flera olika yrkesgrupper, som civilingenjörer, arkitekter med flera, dataspecialister samt ingenjörer och tekniker. Samtliga dessa relativt breda yrkesgrupper kan betraktas som nära utbildningen.

Etablering 2013 och 2009 för examinerade läsåret 2007/08

Ett alternativ till att jämföra etableringen för olika examenskohorter vid en tidpunkt är att följa etableringen för samma kohort vid olika tidpunkter. I diagram 2 nedan presenteras hur stor andel av de som tog ut en yrkesexamen 2007/08 som var etablerade på arbetsmarknaden 2009 och 2013. Detta innebär att samma grupp, de som examinerades 2007/08, följs upp ungefär ett respektive fem år efter att de tog ut en examen.

Av de som tog ut en examen 2007/08 hade 78 procent etablerat sig efter ett år. Fem år efter examen hade andelen etablerade ökat med i genomsnitt sex procentenheter till 84 procent. Bland de som hade konstnärliga examina hade förhållandevis få etablerat sig ett år efter examen (37 procent) men fem år efter examen hade andelen etablerade ökat med 16 procentenheter, till 53 procent. Andelen etablerade med generella examina ökade med sju procentenheter från 74 till 81 procent och yrkesexamina ökade med fem procentenheter från 81 till 86 procent.

Figur 49. Andel (procent) av de som tog ut en yrkesexamen 2007/08 som hade etablerat sig på arbetsmarknaden 2009 och 2013. Endast examina där minst 200 individer tagit ut en examen 2007/08 redovisas och antal examinerade i uppföljningen visas inom parentes.

För examinerade med yrkesexamina (34 olika) hade andelen som etablerat sig ökat och störst var ökningen för receptarier med 21 procentenheter. Bland de med lite större volym examina, fler än 100 examinerade, var ökningen störst för studie-/yrkesvägledare (13 procentenheter), arkitekter, arbetsterapeuter, socionomer, social omsorg, lärare tidigare år och lärare senare år. För 13 yrkesexamina hade andelen som etablerat sig minskat mellan 2009 och 2013. Det gällde bland annat tandhygienister, tandläkare och biomedicinska analytiker.

För samtliga personer med konstnärliga examina och generella examina med ett undantag hade andelen personer som etablerat sig på arbetsmarknaden ökat mellan mättilfällena. För examinerade i dessa grupper var ökningen mer än 10 procentenheter i 13 generella och konstnärliga examina.

Etableringen för examinerade med svensk och utländsk bakgrund

UKÄ har också i den senaste etableringsrapporten undersökt om etableringen på arbetsmarknaden skiljer sig för examinerade med svensk respektive utländsk bakgrund. Med utländsk bakgrund avses en person som är född i Sverige av utländska föräldrar, eller att personen själv är född utomlands. Av de examinerade 2011/12 hade 17 procent utländsk bakgrund.

De examinerade med utländsk bakgrund har delats in i tre regioner, utöver de som var födda i Sverige av utländska föräldrar. De regioner som används är Europa utom Sverige, Asien/Afrika samt Nordamerika/Sydamerika/Oceanien.

När vi räknat bort personer som studerade vidare efter examen, eller som inte längre fanns kvar i populationen på grund av utvandring eller dödsfall, var det totalt drygt 7 300 som hade utländsk bakgrund. Av alla examinerade med utländsk bakgrund var ungefär var femte född i Sverige av utländska föräldrar, en tredjedel vardera var födda i något annat europeiskt land än Sverige eller i Asien/Afrika. Sju procent var födda i Nordamerika, Sydamerika eller Oceanien.

Tabell 22. Antal examinerade läsåret 2011/12 och som är med i uppföljningen samt andel etablerade (procent) med olika utländsk bakgrund. Information saknas för 3 procent. Dessa ingår inte i redovisningen i detta kapitel.

Födelse/land/region	Antal	Andel etablerade (procent)
Svensk bakgrund	35 530	82
Utländsk bakgrund	7 330	73
Sverige (med utlandsfödda föräldrar)	1 700	78
Övriga Europa	2 350	75
Asien / Afrika	2 780	68
Nordamerika / Sydamerika / Oceanien	470	73
Okänt	40	68
Utrikes födda	5 630	71

I UKÄ:s analys av högskoleutbildades etablering på arbetsmarknaden 2013 var andelen etablerade 9 procentenheter högre för personer med svensk bakgrund (82 procent) jämfört med utländsk bakgrund (73 procent). Högskoleverket har tidigare analyserat skillnader i etablering mellan examinerade med svensk och utländsk bakgrund. Förra gången gällde det examinerade 2006/07 och deras etablering på arbetsmarknaden 2008 (*Etableringen på arbetsmarknaden – examinerade 2006/07*, Högskoleverkets rapportserie 2010:19 R). Det har därmed gått fem år sedan dessa jämförelser gjordes senast. Uppföljningen visade att etableringen på arbetsmarknaden gick sämre för examinerade med utländsk bakgrund (75 procent) än för de med svensk bakgrund (81 procent). Även i Högskoleverkets uppföljning fanns inte skillnaderna för alla examina.

Jämfört med Högskoleverkets uppföljning 2008, då andelen etablerade var 6 procentenheter högre för personer med svensk jämfört med utländsk bakgrund har alltså skillnaden ökat till 9 procent.

Bland de med utländsk bakgrund av examinerade 2011/12 hade kvinnor (74 procent) högre etableringsandel än männen (70 procent). Bland alla med utländsk bakgrund hade personer födda i Sverige av utländska föräldrar den högsta andelen etablerade, 78 procent. För examinerade som var födda utomlands var andelen etablerade klart lägre, 71 procent. För de utlandsfödda grupperna varierade andelen etablerade mellan 68 och 75 procent.

En faktor som till en del kan bidra till etableringsskillnader mellan examinerade med svensk respektive utländsk bakgrund är att det bara finns uppgifter om arbetsmarknadsställning i Sverige. Om en examinerad har etablerat sig på arbetsmarknaden utomlands ingår personen inte i denna redovisning. I de fall som nyexaminerade inte hade någon inkomst alls för 2013, alternativt om personen utvandrat, finns de inte med i undersökningspopulationen. Det bör också nämnas att personer som har en för låg inkomst i Sverige för att bli etablerad, men som under året flyttar utomlands och förvärvsarbetar, inte kommer att räknas som etablerad eftersom inkomstuppgifter från andra länder saknas.

Svensk etablering i ett internationellt perspektiv

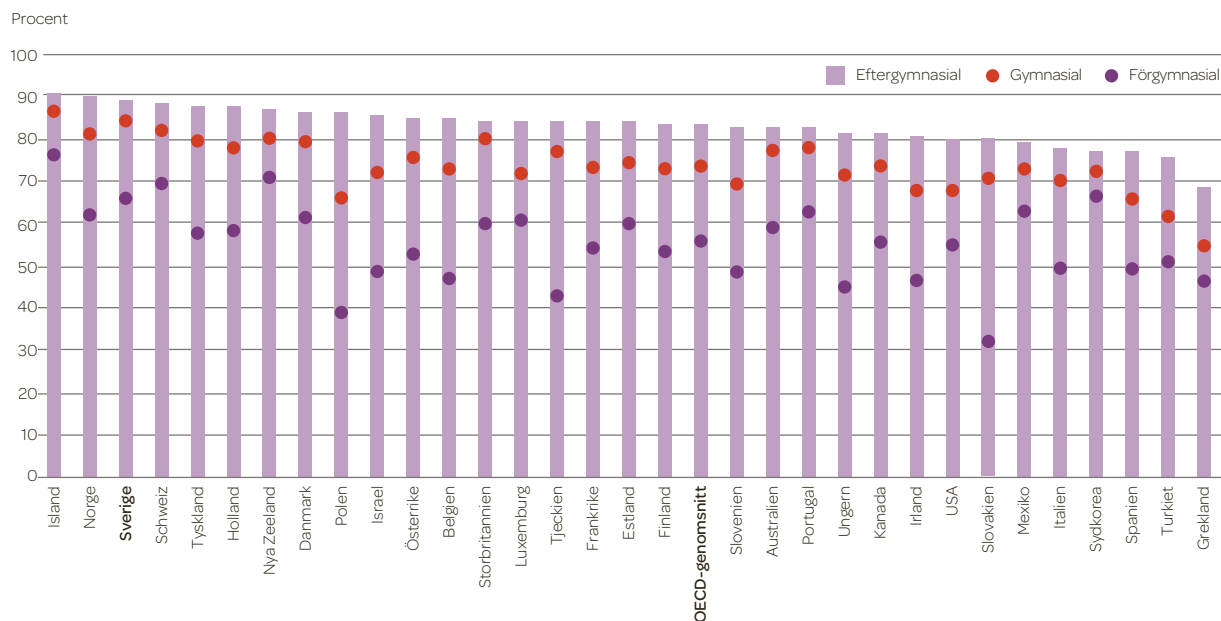
Vid internationella jämförelser av balansen mellan tillgång och efterfrågan på olika högskoleutbildade används uppgifter om sysselsättning och arbetslöshet på en övergripande nivå (*Arbetsmarknadsutsikter för eftergymnasialt utbildade: Sverige i ett internationellt perspektiv – en jämförelse baserad på Education at a Glance*, Rapport 2015:22, UKÄ).

Sysselsättningen och arbetslösheten i ett land hänger samman med en lång rad faktorer som också kan samverka med varandra på olika sätt. Hur arbetsmarknadsutsikterna för högskoleutbildade ser ut över tid kan bero på bland annat utvecklingen av den lokala och globala ekonomin, olika former av lagstiftning och regler, den strukturella sammansättningen av olika typer av branscher och yrken på arbetsmarknaden, utformning av socialförsäkringssystem, benägenheten till geografisk mobilitet samt den demografiska strukturen och pensionsavgångar i olika branscher. Detta innebär att det är vanskligt att tolka de skillnader som finns mellan olika länder och jämförelser mellan nyckeltalen i olika länder bör därför göras med försiktighet.

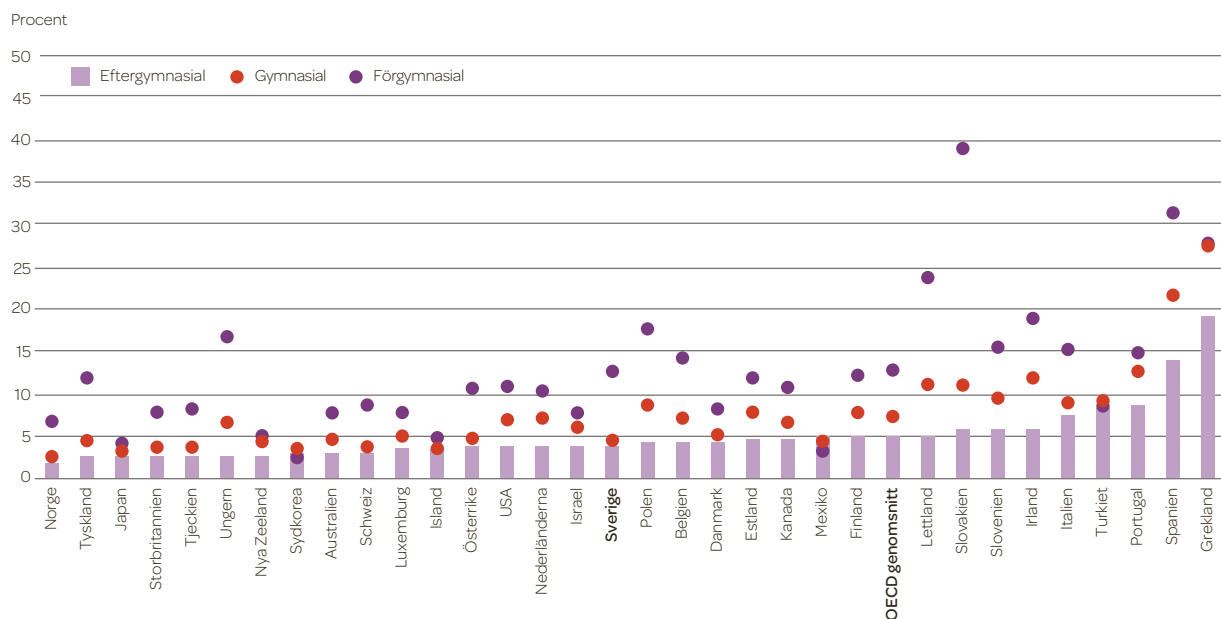
Statistik om sysselsättning och arbetslöshet kan spegla och komplettera varandra. Statistik om sysselsättning visar hur stor del av den arbetsföra delen av befolkningen som arbetar och detta kan exempelvis påverkas av en rad faktorer som hur utvecklad barnomsorgen är och i vilken utsträckning föräldrar med små barn är tillgängliga för arbetsmarknaden.

Statistik om arbetslöshet avser hur stor del av de som står till arbetsmarknadens förfogande som inte arbetar. Därmed kan arbetslöshet i olika grupper tydligare påverkas av konjunkturen. En individ kan också exempelvis enligt statistiken inkluderas i gruppen arbetslösa eller sjukskrivna beroende på utformning av sjukförsäkringssystemet. Sysselsättningen och arbetslösheten i olika grupper kan påverkas av olika faktorer i olika stor utsträckning, men de varierar ofta på nationell nivå över tid.

Figur 50. Sysselsättningsgrad i den vuxna befolkningen (25–64 år) per utbildningsnivå 2014 sorterat efter sysselsättningsgrad för eftergymnasial utbildningsnivå.

Figur 51. Arbetslöshet i den vuxna befolkningen (25–64 år) per utbildningsnivå 2014 sorterat efter arbetslöshet för eftergymnasial nivå.

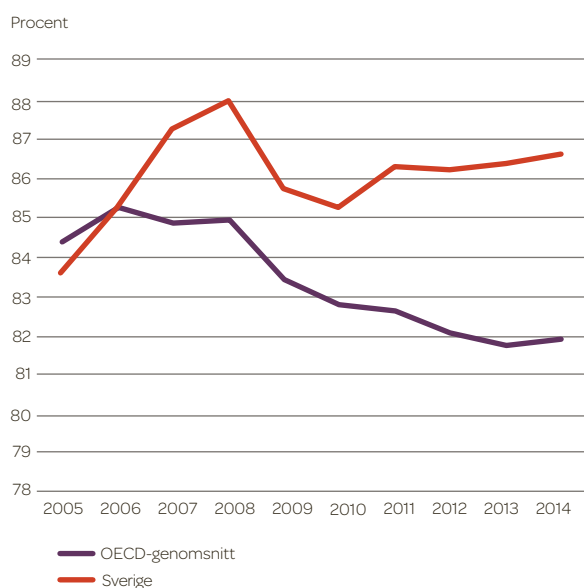
Högre sysselsättning och lägre arbetslöshet bland de eftergymnasialt utbildade

En eftergymnasial utbildning ökar generellt chansen att få ett jobb och minskar också risken att bli arbetslös. Inom samtliga OECD-länder hade personer med en eftergymnasial utbildning i större utsträckning ett arbete än de som hade en gymnasial utbildning eller lägre vilka i sin tur i hade en högre sysselsättningsgrad än de som bara hade en förgymnasial utbildning. I OECD var sysselsättningsgraden i genomsnitt 83 procent bland de efter-

gymnasialt utbildade 25–64 åringarna. I Sverige var motsvarande siffra 89 procent, alltså 6 procentenheter högre än OECD-genomsnittet och en av de högsta andelarna inom OECD (se Figur 50).

Risken att vara arbetslös år 2014 var i de flesta OECD-länderna lägre för de 25–64 åringar som hade en eftergymnasial utbildning jämfört med de som hade en gymnasial utbildning. Individer med en gymnasial utbildning var i mindre utsträckning arbetslösa än de som hade en förgymnasial utbildning (figur 51).

Figur 52. Sysselsättningsgrad för eftergymnasialt utbildade 25–34 åringar i Sverige i jämförelse med OECD -genomsnittet perioden 2000–2014.

Arbetslösheten i den arbetsföra befolkningen (25–64 år) med en eftergymnasial utbildning var för 2014 inom OECD 5,2 procent. I Sverige var arbetslösheten för motsvarande grupp lägre, 4,0 procent. Bland de med en gymnasial utbildning var arbetslösheten i samma åldersgrupp högre både inom Sverige (4,9 procent) och inom OECD (7,8 procent) jämfört med motsvarande grupper med eftergymnasial utbildning. I den vuxna befolkningen var alltså arbetslösheten lägre i Sverige än OECD-genomsnittet. Högst var arbetslösheten bland de med en förgymnasial utbildning som låg på ungefär samma nivå i Sverige med 12,6 procent som i OECD med 12,7 procent.

Bland de som mer nyligen hade avslutat sin utbildning (i åldersgruppen 25–34 år) var skillnaden i arbetslöshet bland de eftergymnasialt utbildade ännu större mellan Sverige (4,9 procent) och OECD-genomsnittet (7,6 procent).

I den yngre åldersgruppen (25–34-åringar) har sysselsättningen bland de med eftergymnasial utbildning varit högre och arbetslösheten lägre i Sverige än motsvarande genomsnittliga nivåer inom OECD sedan 2007. Sverige har också uppvisat mer positiva utvecklingskurvor över tid (figur 52).

Statistiken tyder också på att den ekonomiska krisen drabbade många andra OECD-länder hårdare i Sverige efter 2009 då gapet i arbetslöshetssiffrorna för de med eftergymnasial utbildning mellan Sverige och OECD-genomsnittet har ökat relativt kraftigt sedan dess. Vid en jämförelse av 25–34 åringarna med eftergymnasial utbildning i de olika OECD-länderna över tid ser vi att det finns stora variationer i arbetslöshetsmönster (figur 53).

Figur 53. Arbetslöshet för eftergymnasialt utbildade 25–34 åringar i jämförelse med OECD -genomsnittet under perioden 2000–2014.

En högre andel av männen jobbar

Inom OECD är det en högre andel män än kvinnor som är sysselsatta och denna skillnad är större inom grupperna med en lägre utbildningsnivå. För gruppen 25–34 åringar har gapet mellan könen även minskat något mellan 2005 och 2014, från 4,7 till 3,2 procentenheter medan det inom OECD i genomsnitt har legat relativt stabilt runt 9 procentenheter. För grupperna med gymnasial utbildningsnivå eller förgymnasial utbildning ökar dock könsskillnaderna.

Könsskillnaderna var inte lika stora för arbetslöshet som de är för andelen sysselsatta. Skillnaderna i arbetslöshet mellan kvinnor och män för eftergymnasialt utbildade i Sverige har dock ökat mellan 2013 och 2014 då kvinnornas arbetslöshet har sjunkit från 5,2 procent till 4,6 procent samtidigt som männens har varit oförändrad på 5,3 procent. Inom OECD har dock skillnaderna mellan könen varit oförändrade mellan åren. Även för kvinnorna med gymnasial och förgymnasial utbildning har arbetslösheten i Sverige sjunkit mellan 2013 och 2014 och i dessa grupper har även männens arbetslöshet sjunkit men inte riktigt lika kraftigt.

I ett längre perspektiv har arbetslösheten i Sverige sjunkit för både kvinnor och män mellan 2004 och 2014. Störst har minskningen varit bland kvinnorna. Även sysselsättningen har ökat för både kvinnor och män för samtliga utbildningsnivåer. Samtidigt har arbetslösheten ökat och andelen sysselsatta minskat inom OECD för både kvinnor och män på samtliga utbildningsnivåer.

Även om Sverige är ett av de länder inom OECD där skillnaden mellan könen är som lägst i andelen hos de med eftergymnasial utbildning som har ett arbete så är bilden en annan när man ser till hur stor andel som

också arbetar heltid. I snitt inom OECD i åldersgruppen 35–44 åringar arbetade 80 procent av de eftergymnasialt utbildade männen som hade en anställning och 58 procent av de eftergymnasialt utbildade kvinnorna som hade en anställning heltid, en skillnad på 22 procentenheter. I Sverige är motsvarande siffror 83 procent för männen respektive 59 procent för kvinnorna, en skillnad i Sverige 24 procentenheter vilket är strax över genomsnittet för OECD.

En bidragande faktor till att kvinnor i större utsträckning arbetar deltid är att många i åldersgruppen 35–44 har barn och kvinnorna är i större utsträckning hemma och tar hand om barnen. Skillnaden mellan länderna kan bland annat bero på skillnader i möjligheterna att arbeta deltid under småbarnstiden.

Framtida balansen mellan arbetsmarknadens behov och tillskottet av utbildade från högskolan

UKÄ tar i samarbete med SCB regelbundet fram prognoser av arbetsmarknadens framtida behov i relation till utbildningsutbudet på grundnivå och avancerad nivå. Fokus i dessa prognoser är att bedöma arbetsmarknaden när de som börjar studera under det kommande läsåret kommer ut på arbetsmarknaden. I den senaste prognosen från 2015 visade beräkningarna på en risk för fram-

tida brist på bland annat biomedicinska analytiker, fritidspedagoger, grundskollärare, gymnasielärare, specialistsjuksköterskor, tandläkare och yrkeslärare om antalet nybörjare på dessa utbildningar inte ökar. För tandläkarna skulle det behövas fler utbildningsplatser för att minska den befärade bristen. Antalet behöriga sökande är betydligt fler än de som antas. Detta gäller till viss del även läkarna, där Sverige sedan flera år inte är självförsörjande utan behöver lita till ett invandringsöverskott av läkare med utländsk utbildning. Biomedicinska analytiker och fritidspedagoger är andra utbildningsgrupper som skulle behöva expandera för att klara ersättningsbehoven när pensionsavgångarna ökar framöver. På dessa områden finns kapacitet för fler studerande. Här är det i stället intresset bland studenterna som skulle behöva bli större. Flera kategorier av lärare är redan bristgrupper och kommer att så förbli om inte utbildningarna får fler studenter (Rapporten nämnd på sidan 108. *Högskoleutbildningarna och arbetsmarknaden – Ett planeringsunderlag inför läsåret 2015/16*, Rapport 2015:5, UKÄ). I rapporten "Var finns jobben? Bedömning för 2016 och en långsiktig utblick" redovisar Arbetsförmedlingen sina beräkningar. Den långsiktiga utblicken avser 5 år och 10 års sikt och resultaten påminner i stort om UKÄ:s beräkningar. Detsamma gäller SACO:s rapport *Framtidsutsikter – Arbetsmarknaden för akademiker år 2020* som baseras på branschförbundens bedömningar.